

Важна информация за овощарите!

Автор(и): проф. Мария Боровинова

Дата: 22.02.2020 Брой: 2/2020

При затопляне на времето през февруари и март се засаждат дръвчетата в новите насаждения, ако това не е направено през есента след приключване на вегетацията.

Овощните градини заемат продължително време една и съща площ. При създаването им се влагат много финансови средства и труд, което налага стопаните да се съобразят с основните изисквания на отделните култури. Освен това те трябва да имат предвид и съвременните изисквания на потребителите за плодове без остатъчни количества от пестициди, а така също и за опазване на почвата и водите от замърсяване.

Местата за нови градини трябва да отговарят на биологичните изисквания на овощния вид и сорт. Освен това за опазване на овощните дървета от вредители трябва да се мисли още при създаване на новите насаждения. До 4 години не трябва да се създават овощни градини на места, които преди това са били заети със същия вид. Много важно е овощните градини да се създават на площи, където няма зараза от бактериен рак с причинител *Rhizobium radiobacter syn. Agrobacterium tumefaciens*.

Най- сигурният начин за намаляване употребата на пестициди е избора на сортове, които са устойчиви или по-слабо чувствителни на икономически важните болести.

При създаване на ябълкова градина трябва да се има предвид, че струпясването (*Venturia inaequalis*) нанася най-големи щети на производителите, проблем, който може да се реши със засаждане на устойчиви сортове. В света са създадени над 150 сорта устойчиви на струпясване. По-разпространени са: Прима, Присила, Сър праиз, Либърти, Джонафрий, Редфрий, Фрийдъм /създадени в САЩ/; Макфрий, Новамак, Мойра, Брайтголд /Канада/; Флорина, Жуделине/Франция/; Пионер, Ромус, -1, Ромус -2, Войнес /Румъния/; Рубинола, Топазр Райка/Чехия/; Гавин/Англия/; Ребела, Регине, Ревена, Реглиндис /Германия/, от които Ребела е устойчива и на огнен пригор.

Шарката по сливата се причинява от вирус и е най-вредоносна болест по този овощен вид. Досега единственият начин за предотвратяване щетите от шарката е засаждане на резистентни или толерантни на болестта сливови сортове. Сортът Йойо е резистентен, а Стенлей, Чачанска найболя, Чачанска лепотица, Алтанова ренклода, Ханита, Тегара и др. са толерантни.

Кафявото гниене по черешата и вишната (*Monilinia sp.*) също е сериозен проблем през години с чести валежи по време на зреене и беритба на плодовете. При черешата напукването на плодовете е основната причина за инфектирането им с причинителите на гниене. За намаляване на фунгицидните третириания и загубите от гниенето се препоръчват сортове, които са сравнително устойчиви на напукване. В редица публикации от различни европейски страни като слабо чувствителни на напукване се посочват сортовете Лапинс, Регина, Сам, Гермерсдорска, Мертон Марвел, Кастор, Кордия.

През отделни години къдравостта (*Taphrina deformans*) по прасковата нанася значителни щети на производителите. Досега от отглежданите у нас сортове няма резистентни на болестта, но има такива като Редхейвън, Бенедикте, Червен Елерщетер, Сънкрест и др., които се нападат по-слабо.

Преди създаване на овощни градини трябва много да се мисли не само за подбора на сортове, но и върху схемата на засаждане, особено, ако градината е смесена. При разположението на видовете и

сортите е наложително да се има предвид опрашването и опазването на дърветата и плодовата реколта от вредители. Добре обмислената схема на засаждане на овощната градина е предпоставка за намаляване употребата на пестициди през целия период на отглеждането на овощните видове.

Различната чувствителност на ябълковите, крушовите, черешовите, вишневите и сливовите сортове към икономически най-важните болести, различните срокове на зреене на плодовете и фенофазите на цъфтежа позволяват прилагане на диференцирана растителна защита. По този начин се избягват ненужните пръскания при отделните сортове.

Диференцираната растителна защита налага овощните градини да се създават по схеми, съобразени с чувствителността на сортите към болести и сроковете на зреене на плодовете.

Всичко това може да бъде обосновано с конкретни примери при отделните видове.

При устойчивите на струпяване ябълковите сортове /изброени по-горе/ не се налага да се третира срещу струпяването, а при останалите са необходими от 8 до 14 третириания в зависимост от метеорологичните условия през годината и степента на чувствителност на сорта. При насаждения със силно чувствителни и резистентни на струпяване сортове те трябва да бъдат така разположени, че да се пръскат диференцирано.

Същото изискване е задължително и по отношение на сортите с различна чувствителност към брашнеста мана, като се има предвид, че за опазване на слабо чувствителните се провеждат минимум 2 и максимум 4 пръскания, докато при силно чувствителните - от 5 до 10.

Основният неприятел в плододаващите ябълкови градини е ябълковият плодов червей (*Cydia pomonella*), срещу който се налага ежегодно да се води борба. Узряването на плодовете на летните сортове обикновено започва в края на юни и през юли – Виста бела или август- Молиз Делишес, Прима и др. което създава проблеми при опазване на ябълката от ябълков плодов червей и калифорнийска щитоносна въшка в градини, където схемата на засаждане не позволява диференцирани пръскания. В такива градини и след прибирането на плодовете на летните сортове продължава третирането на дърветата срещу ябълковия плодов червей поради невъзможност да се изключат, което не само оскъпява плодовата продукция, но и излишно замърсява околната среда. В градини, където схемата на засаждане позволява сортова растителна защита се съкращават две инсектицидни третириания при летните сортове. Всичко това се отнася и за крушовия и сливовия плодови червеи.

Черешовата муха (*Rhagoletis cerasi*) при снасянето на яйцата проявява избирателност по отношение степента на зрелост на плодовете. Установено е, че тя предпочита да снася в зазряващи плодове, поради което през повечето години тя не причинява червясване на рано зреещите сортове череша като Ранна черна едра, Сенека, Бигаро Бюрла, Ърли Лори, Косара и др., при които не се налага да се пръска. При средно зреещите черешови сортове се необходимо едно, а при късно зреещите - две пръскания срещу този опасен неприятел.

При висока плътност на мъхнатия бърмбар (*Epicometis hirta*) в черешови, вишневи и ябълкови насаждения в период на начално и бързо нарастващо плододаване трябва да се пръска през фенофаза цветен бутон, която настъпва различно при отделните сортове. Това също налага провеждане на диференцирана борба.

Стопаните, които искат да намалят употребата на пестициди при овощните видове, трябва да търсят съветите на специалисти по овощарство и растителна защита при избора на място, подходящи видове и сортове, и съставяне на схемата на засаждане на овощната градина.